

5.Sınıf Sosyal Bilgiler Konu Özetleri

6.Ünite : Etkin Vatandaşlık
Konu : Halka Hizmet Veren Kurumlar

Toplumunu oluşturan bireylerin mutlu ve huzurlu bir şekilde yaşayabilmesi eğitim, sağlık ve güvenlik gibi temel ihtiyaçlarının karşılanmasına bağlıdır. İnsanlar temel ihtiyaçlarının birçoğunu kendi başına karşılayamaz. Bu nedenle temel ihtiyaçların karşılanması için pek çok kurum görev yapmaktadır. Örneğin; eğitim ihtiyacımızın karşılanması için okul, sağlık ihtiyacımızın karşılanması için hastane, güvenlik ihtiyacımızın karşılanması için polis karakolu hizmet verir. Bu kurumlar sayesinde insanların yaşam kalitesi artar. Devlet tarafından bu amaçla kurulan birçok resmi kurum vardır.

Eğitim İhtiyacımızın Karşılanması İçin Hizmet Veren Kurumlar

Eğitim görmek herkesin temel haklarından biridir. Ülkemizde temel eğitim 12 yıldır. İlkokul 4, ortaokul 4, lise 4 yıldır. Ülkemizdeki eğitim kurumları dil, ırk, cinsi-yet ve din ayrımı gözetilmeksizin herkese açıktır. Eğitim kurumlarında hiçbir kişiye ve aileye ayrıcalık gösterilmez. Eğitim-de kadın, erkek herkese fırsat ve imkan eşitliği vardır. Maddi imkanlardan yoksun başarılı öğrencilerin en yüksek eğitim kademelerine kadar öğrenim görmelerini sağlamak amacıyla burs ve kredi desteği sağlanır. Özel eğitime ve korunmaya muhtaç çocukları yetiştirmek için gerekli tedbirler alınır. Ülkemizde devlet okullarında eğitim ücretsiz olarak verilmektedir. Kreşler, anaokulları, ilkokullar, ortaokullar, liseler, yabancı dil kursları, sürücü kursları, üniversiteler, halk eğitim merkezleri eğitim ihtiyacımızı karşılayan kurumlara örnektir. Ülkemizde üniversiteler hariç eğitim alanında hizmet veren kurumlar T.C. Milli Eğitim Bakanlığına bağlıdır.

Sağlık İhtiyacımızın Karşılanması İçin Hizmet Veren Kurumlar

Sağlık sorunu yaşayan bireyler diğer yaşamsal ihtiyaç-larını karşılamakta zorlanabilir. Sağlıklı bir yaşam sürmek hepimizin en büyük dileğidir. Ne var ki zaman zaman çeşitli sağlık sorunlarıyla karşılaşabiliriz. Bazen hasta oluruz, bazen düşer bir yerimizi incitiriz, bazen de doğuştan gelen sağlık problemleri söz konusu olabilir. Böyle durumlarda önce en yakınımızda bulunan sağlık kuruluşuna giderek alanında uzman doktorlara muayene olmalı, doktorun önerdiği tedavi yöntemlerini uygulamalıyız. Aile sağlığı merkezleri, tıp merkezleri ve hastaneler sağlık ihtiyacımızı karşılayan kurumlara örnektir. Ülkemizde sağlık alanında hizmet veren kurumlar T.C. Sağlık Bakanlığına bağlıdır.

Ulaşım İhtiyacımızın Karşılanması İçin Hizmet Veren Kurumlar

Köyler, şehirler, ülkeler arasında ya da bir yerleşim birimi içinde bir yerden başka bir yere gidiş gelişe ulaşım denir. İnsanlar uzaktaki akrabalarını ve arkadaş-larını ziyaret etmek, tatil yapmak, alışverişe çıkmak veya eğitim görmek amacıyla bir yerden başka bir yere gitme ihtiyacı duyarlar. Minibüs, otobüs, uçak, gemi ve tren gibi ulaşım araçları sayesinde bu ihtiyaçlarını giderirler. Ülkemizde belediyeler ulaşım hizmeti vermektedir. T.C. Devlet Demiryolları, Karayolları Genel Müdürlüğü, Devlet Denizyolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğü ve Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü ulaşım ihtiyacımızı

karşıl原因 kurumlar 6rnektir. 6lkemizde ulaşım alanında hizmet veren kurumlar T.C. Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığına bağlıdır.

G6venlik İhtiyacımızın Karşılanması İçin Hizmet Veren Kurumlar

Toplum yaşamında herkesin kanunlara uygun hareket etmesi toplum-sal d6zenin aksamadan y6r6t6lmesine katkı sağlar. İnsanlar kendilerini g6ven-de hissetmek ister. Huzur ve g6venliğin sağlanması da devletin g6revlerinden biridir. Aynı zamanda 6lkemizin i ve dış tehditlere karşı korunması da 6nemlidir. Bu amaçla 6lkemizde çeşitli g6venlik kurumları g6rev yapmaktadır. T6rk Silahlı Kuvvetleri, Jandarma Genel Komutanlığı, Emniyet Genel M6d6rl6đ6, il ve ile emniyet m6d6rl6kleri, polis merkezleri, g6venlik ihtiyacımızı karşılayan kurumlara 6rnektir. Bu kurumlarda g6revli yetkililer toplum d6zeninin korunması, toplumun huzurunun sağlanması amacıyla 6nleyici faaliyetler-de bulunurlar. G6venlik ihtiyacımızı karşılayan kurumlardan T6rk Silahlı Kuvvetleri, T.C. Milli Savunma Bakanlığına; Emniyet Genel M6d6rl6đ6 ve Jandarma Genel Komutanlığı ise T.C. İçişleri Bakanlığına bağlıdır.

Adalet İhtiyacımızın Karşılanması İçin Hizmet Veren Kurumlar

Devlet, toplumsal d6zeni sağlamak amacıyla yasa adı verilen kurallar koyar. 6lkemizde yaşayan herkes yasalara uygun hareket etmek zorundadır. Bazı durumlarda kişiler kendilerine haksızlığa uğramış hissedebilirler. 6rneğin bir ev sahi-bi kiracısından kira alamayabilir; bir işçinin g6revine işveren tarafından haksız bir Şekilde son verilebilir veya iki kardeş babalarından kalan miras konusunda aralarında anlaşmazlık yaşayabilir. B6yle durumlarda kişiler sorunlarını mahkemelere başvurarak çözme yolunu seç-melidir. Mahkemelerde g6revli hakim ve savcılar, kişiler ve kurumlar arasındaki anlaşmazlıkları kanuna uygun olarak 6zer. Yargıtay, Danıştay, Adliyeler, cezaevleri, Adli Tıp Kurumu ve barolar adalet ihtiyacımızı karşılayan kurumlara 6rnektir. Bu kurumlar T.C. Adalet Bakanlığına bağlıdır.

Haberleşme ve İletişim İhtiyacımızın Karşılanması İçin Hizmet Veren Kurumlar

Teknolojinin gelişmesi haberleş-me ve iletişim imkanlarını artırmıştır. Bu sayede insanlar birbirlerinin hayat-larında meydana gelen değişiklikleri kolayca 6đrenebilir, uzaktaki kişilerin sesini duyabilir, bir yerde meydana gelen olayı başka yerde yaşayan insanlara kısa s6rede aktarabilmektedir. T6rkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT), Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, cep telefonu operat6rleri, televizyon kanalları, Genel Ağ'a bağlanma hizmeti veren firmalar 6lkemizde haberleşme ve iletişim ihtiyacımızı karşılayan kurumlara 6rnektir. G6n6m6zde insanlar istedikleri kanalda haber programlarını izleyip 6lke ve d6nya g6ndemi hakkında bilgi sahibi olabilmekte, cep telefonlarıyla d6nyanın herhangi bir yerindeki insanlarla konuşabilmekte, Genel Ağ sayesinde çeşitli Őekillerde iletişim kurabilmektedir. 6lkemizde haberleşme ve iletişim alanında hizmet veren kurumlar T.C. Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığına bağlıdır.

Barınma İhtiyacımızın Karşılanması İçin Hizmet Veren Kurumlar

İnsanlar konut satın alarak veya kiralayarak barınma ihtiyaçlarını kar-şılamaktadır. Devletimiz Toplu Konut İdaresi Başkanlığı (TOKİ) sayesinde konut inşa etmekte ve yaşama alanları oluşturmaktadır.

Huzurevlerinde bakıma muhtaç yaşlı insanların, Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı merkezlerde ise çeşitli sebeplerle öz ailelerinden yoksun büyümek zorunda kalan çocukların eğitim, sağlık, barınma ve beslenme ihtiyaçları karşılanır.

Ülkemizdeki birçok belediye sokakta yaşamak zorunda kalan vatandaşlarımıza sahip çıkmakta ve özellikle kış mevsimi boyunca onlara barınma hizmeti vermektedir. Bizler de kış mevsiminde dışarıda yaşamak zorunda olan kişileri gördüğümüzde durumu hemen yetkililere bildirmeliyiz. Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlükleri, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı da sokakta yaşamak zorunda kalan vatandaşlarımıza sahip çıkmakta ve onlara barınma hizmeti vermektedir.

e-Devlet Kapısı

Teknolojinin gelişmesi ve Genel Ağ kullanımının yaygınlaşması ile beraber e-devlet uygulaması vatandaşlara hizmet vermeye başladı. e-devlet, devlet tarafından verilen bazı hizmetlerin elektronik ortamda sunulmasıdır. Bu sayede devlet hizmetlerinin vatandaşa en kolay ve etkili yoldan hızlı ve kesintisiz bir şekilde ulaştırılması hedeflenmektedir. Bireyler devlet kurumlarının sundukları hizmetlere bu uygulama sayesinde kolayca erişebilmektedir.

e-devlet ile sunulan hizmetlerden bazıları şunlardır:

- Mahkeme dava dosyası sorgulama
- Trafik cezası sorgulama
- Adli sicil kaydını sorgulama
- Vergi borcu öğrenme
- Cep telefonu ile IMEI numarasını eşleştirme
- MEB sınav yeri ve sonucu sorgulama
- Doğal afet sigortası poliçe sorgulama

e-devlet sistemine giriş ve kullanım için T.C. kimlik numaranıza ve bir şifreye ihtiyaç duyulmaktadır. e-devlet şifresi, Türkiye'nin herhangi bir PTT şubesinden alınabilir. Genel Ağ üzerinden www.turkiye.gov.tr adresine girilerek T.C. kimlik numarası ve şifre ile e-devlet hizmetlerinden yararlanılabilir.

Sivil Toplum Kuruluşları

Toplumun tüm ihtiyaçlarının devlet tarafından karşılanması mümkün olmayabilir. İnsanlar toplumun çeşitli sorunlarını çözmek ve birtakım ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla bir araya gelerek bazı sosyal kuruluşlar oluştururlar. Yardımlaşma, dayanışma ve iş birliği içinde hareket ederek toplum yararına hizmet eden bu kuruluşlara sivil toplum kuruluşu adı verilir. Sivil toplum kuruluşları yaptıkları çalışmalarla devletin resmi kurumlarına destek olurlar.

Sivil toplum kuruluşlarının bazı önemli özellikleri şunlardır:

- Gönüllülük esasına göre çalışırlar. Çalışanları hizmetleri karşılığında herhangi bir gelir elde etmezler.
- Masrafları, çalışmalara destek veren üyelerin bağışlarıyla karşılanır.
- Çalışanlar arasında yardımlaşma ve dayanışma, birlik ve beraberlik duygusu vardır.

- Amaçları topluma hizmet edip toplumun sorunlarına çözüm bulmaktır.
- Çalışmalarını devletin koyduğu yasalar çerçevesinde yaparlar.
- Devletin yükünü azaltmaya çalışırlar.
- Maddi kazanç sağlama amacı taşımazlar.

Ülkemizde çeşitli alanlarda faaliyet gösteren çok sayıda sivil toplum kuruluşu vardır.

	<p>Darüssağafa Cemiyeti</p> <p>1863 yılında kurulan cemiyet, eğitim alanında hizmet vermektedir. Darüssağafa Cemiyeti, annesi veya babası hayatta olmayan, maddi olanakları yetersiz, yetenekli öğrencilere karşılıksız eğitim olanağı sağlamak amacıyla kurulmuştur.</p>
	<p>Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı (TEGEV)</p> <p>Ülkemizde eğitim alanında faaliyet gösteren yaygın sivil toplum kuruluşlarından birisidir. Eğitim parkları ve öğrenim birimleri kurarak devlet tarafından verilen temel eğitime katkı sağlar.</p>
	<p>Mehmetçik Vakfı</p> <p>Türk Silahlı Kuvvetlerinde yaptığı vatan hizmeti sırasında şehit olan askerlerin bakmakla yükümlü oldukları yakınlarına yardım sağlar. Mehmetçik Vakfı ayrıca gazilere ve ailelerine de yardım sağlamaktadır.</p>
	<p>Lösemili Çocuklar Vakfı (LÖSEV)</p> <p>Sağlık alanında hizmet veren bir sivil toplum kuruluşudur. Lösemi, kan kanseri hastalığıdır. Vakfın temel amacı, lösemili çocukların sağlık ve eğitim başta olmak üzere her türlü ihtiyaçlarının karşılanmasına yardımcı olmaktır.</p>
	<p>Yeşilay</p> <p>Sağlık alanında hizmet veren önemli sivil toplum kuruluşlarından biridir. Sigara, içki ve uyuşturucu gibi bağımlılık yapan maddelerin zararlı etkilerine karşı insanları korumaya ve bilinçlendirmeye çalışır. Ayrıca madde bağımlılarının tedavisine de yardımcı olur.</p>

Türkiye Erozyonla Mücadele Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı (TEMA)

İnsanlara çevreyle ilgili hizmet veren bir sivil toplum kuruluşudur. Ülkemizin en önemli çevre sorunlarından biri olan erozyonla mücadele etmek için ağaçlandırma kampanyaları düzenler, vatandaşları erozyonla mücadele konusunda bilinçlendirme çalışmaları yapar.